

Tulonmuunnon suitsiminen

Suomen osinkoverojärjestelmä on monimutkainen ja etenkin listaamattomien yhtiöiden maksamien osinkojen verotukseen liittyviä useita ongelmia. Yksi keskeisimmistä ongelmista on se, että järjestelmä kannustaa tulonmuuntoon. Osinkoverojärjestelmä on lisäksi epäoikeudenmukainen, koska sen tarjoamista verohuojennuksista hyötyvät vain suurituloisimmat ja varakkaimmat yrittäjät. Lisäksi osinkoverojärjestelmän on todettu ohjaavan haitallisesti yritysten investointi-, rahoitus- ja voitonjakopäätöksiä ja haittaavan näin pääomien tehokasta kohdentumista.

Listaamattomien yhtiöiden osinkoverojärjestelmää voitaisiin korjata:

- Laskemalla huojennetun osingon laskennassa käytettävää tuotto prosenttia ja korottamalla osingon veronalaista osuutta (kiinteän prosentin sijaan tuotto prosentti olisi hyvä sitoa markkinakorkoihin).
- Edellyttämällä huojennettuja osinkoja nostettaessa, että pääomatulona nostettavan osingon ylärajan määrittävää yhtiön nettovarallisuutta laskettaessa huomioidaan ainoastaan elinkeinotoiminnan käytössä ollut varallisuus.

Pitkällä tähtäimellä Suomen tulisi selvittää listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen muuttamista niin, että sillä varmistettaisiin tulojen progressiivinen maksukykyyn perustuva verotus. Tämä onnistuisi esimerkiksi porrastetulla osinkoverolla, jossa pienimpiin osinkoihin sovellettaisiin matalampaa verokantaa ja suuremmissa osingoissa verotus nousisi korkeammaksi.

Osinkoverojärjestelmä ruokkii tulonmuuntoa

Listaamattomien yhtiöiden osinkoverojärjestelmä tarjoaa vahvat taloudelliset kannusteet tulonmuuntoon. Tulonmuunto tarkoittaa, että tehty työ laskutetaan pöytälaatikkoyhtiön kautta sen sijaan, että töitä tehtäisiin normaalissa palkkatyösuhteessa. Järjestely on hyvin yleinen esimerkiksi sote-alalla: Finnwatchin selvityksen mukaan jopa puolet lääkäreistä toimii sote-yrityksissä palveluntarjoajana työsuhteen sijaan¹. Kierrättämällä tulonsa yhtiön kautta hyvätuloinen ja varakas henkilö voi välttyä ansiotuloverolta ja nostaa tulot yhtiöstään osittain verovapaina nk. huojennettuina osinkoina. Listaamattomasta

¹ Finnwatch, 2019, <https://finnwatch.org/fi/uutiset/626-sote-yritysten-verovastuullisuusvertailu-julkaistu>

yhtiöstä nostettujen osinkojen kokonaisveroaste jää huojennuksen vuoksi alimmillaan 26 %:iin eli huomattavasti korkeampia ansiotuloveroasteita alhaisemmaksi. Mahdollisuus muuntaa progressiivisesti verotettavia ansiotuloja kevyellä tasaverolla verotettavaksi pääomatuloksi rapauttaa veropohjaa ja on verotuksessa tavoitellun oikeudenmukaisuusperiaatteen vastainen.

Listaamattomiin yhtiöihin liittyvä kevyt osinkoverotus on myös yksi keskeinen syy sille, että Suomessa hyvätuloisimpien ja varakkaimpien veroprosentit jäävät yleisesti alhaisemmiksi kuin monilla keskituloisilla.

Osinkoverojärjestelmän hyödyt eivät jakaudu oikeudenmukaisesti

Koska huojennettujen osinkojen määrä on sidottu yhtiön nettovarallisuuteen, osinkoverojärjestelmä hyödyttää eniten hyvätuloisia yrittäjiä, jotka ovat tavalla tai toisella kerryttäneet yhtiöönsä paljon varallisuutta. Iso osa pienituloisista yrittäjistä ei hyödy huojennetuista osingoista lainkaan. Näin ollen mittava satojen miljoonien eurojen verotuki kohdentuu ensisijaisesti jo ennestään varakkaille yrittäjille, pienituloisten yrittäjien maksaessa samaan aikaan tuloistaan korkeampia veroja.

Verohallinnon tulotilastot havainnollistavat hyvin sitä, miten osinkoverojärjestelmän hyödyt jakautuvat eri tuloluokkien kesken. Huojennetut osingot koostuvat veronalaisista ja verovapaista osingoista. Näistä vain veronalainen osuus käy ilmi verohallinnon tilastoista, mutta verovapaiden osinkojen jakautuminen eri tulonsaajaluokkien kesken vastaa pitkälti veronalaisten osinkojen jakaumaa. Listaamattomista osakeyhtiöistä nostetuista veronalaisista pääomatulo-osingoista lähes 80 prosenttia menee yli 75 000 euroa vuodessa tienaaavalle pienelle joukolle, joka vastaa vain 14 prosenttia kaikista listaamattomista osakeyhtiöistä osinkoja saaneista. Myös tilastosta piiloon jäävät verovapaat osingot, joiden kokonaismäärä on noin 1,5 miljardia euroa², jakautuvat samassa suhteessa, eli niistäkin valtaosa maksetaan kaikkein isotuloisimmille. Hyvätuloisimpia hyödyttävän osinkoverohuojennuksen kustannukset valtiolle ovat 415 miljoonaa euroa vuonna 2019³.

---

² Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportti, Valtiovarainministeriön julkaisu – 12/2017, s.75-76

³ Menokartoitus 2019 Valtion menot, valtion osarahoittamat etuus- ja palvelujärjestelmät sekä verotuet, Valtiovarainministeriön julkaisu – 2019:34, liite: Voitonjaon verotuet 04/2019, s.1

Miten listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan?

Nykyjärjestelmässä listaamattomasta yhtiöstä nostettavat osingot jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osuuksiin yhtiön nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloksi katsotaan määrä, joka vastaa enintään 8 %:ia yhtiön nettovarallisuudesta – tämän on katsottu vastaavan nk. normaalituottoa yhtiöön sijoitetulle pääomalle. Tästä pääomatulosta 25 % on veronalaista pääomatuloa ja loput 75 % verovapaata tuloa siltä osin kuin osinkojen kokonaismäärä ei ylitä 150 000 euron ylärajaa. Siltä osin kun osinkojen määrä ylittää 150 000 euroa, mutta on edelleen 8 %:in tuottorajan puitteissa, osingosta 85 % katsotaan veronlaiseksi pääomatuloksi ja 15 % verovapaaksi tuloksi. Normaalituottorajan (8 %) ylittävä osuus osingosta katsotaan puolestaan ansiotuloksi, josta 75 % on veronalaista ansiotuloa ja 25 % verovapaata tuloa.

Järjestelmä on tarpeettoman monimutkainen ja siinä on monta ongelmallista piirrettä. Keskeisimpinä puutteina voidaan pitää korkeaa 8 %:n tuottoastetta, suurta verovapaiden osinkojen määrää sekä progressiivisuuden puutetta. Korkea yhtiön varallisuuteen sidottu tuottoaste suosii varakkaiden yhtiöiden omistajia ja johtaa niiden kohdalla hyvin alhaiseen kokonaisveroasteeseen.

Progressiivisuuden puutteen vuoksi myös hyvin suurista pääomatulo-osingoista maksetaan alhaista tasaveroa⁴. Yhdessä nämä piirteet muodostavat erittäin suuren kannusteen muuntaa ansiotuloja pääomatuloiksi eli toisin sanoen järjestelmän piirteet ruokkivat veropohjaa rapauttavaa tulonmuuntoa.

Miten osinkoverotusta tulisi korjata?

Osinkoverojärjestelmän ongelmat on nostettu esiin useissa asiantuntijaraporteissa ja ongelmiin puuttumiseksi on esitetty erilaisia ratkaisuja.⁵ Yhteistä monille korjausesityksille on mm. se, että ne pohjautuvat pitkälti nykyisen osinkoverojärjestelmän parametrien muuttamiseen sen sijaan, että koko osinko- tai pääomatuloverotusta lähdettäisiin korjaamaan. Esimerkiksi yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmä (2017) esitti normaalituottoasteen laskemista 8 %:sta 4 %:iin ja huojennettujen osinkojen veronalaisen osuuden nostamista 25 %:sta 40 %:iin. Lisäksi työryhmä esitti huojennetun osingon

---

⁴ Pääomatulojen veroprosentti on 30 000 euroon asti 30 % ja sen ylittävältä osalta 34 %. Kun kokonaisveroasteessa huomioidaan yhtiön maksama yhteisövero ja osingon saajan maksama osinkovero, tulee kokonaisveroasteeksi 26 % 30 000 euron alittavalta osuudelta ja 26,8 % ylittävältä osuudelta, mikäli osinko ei ylitä 8 %:n ja 150 000 euron raja-arvoja. Osinkoverossa on siis pieni progressio, mutta sen vaikutus on em. esimerkin mukaisesti hyvin pieni eikä osinkoveroa tämän vuoksi voida pitää aidosti progressiivisena.

⁵ Mm. Verotuksen kehittämistyöryhmän väliraportti, Valtiovarainministeriö – 6/2010, Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportti, Valtiovarainministeriön julkaisu – 12/2017 ja Yritystukien vähentämistyöryhmän loppuraportti, Työ- ja elinkeinoministeriö – 9/2019

euromääräisen ylärajan poistamista. Verotuksen kehittämistyöryhmän (2010) esityksessä normaalituottoa ei sidottu kiinteään prosenttiin, vaan sen esitettiin määräytyvän valtionlainakoron perusteella vastaten näin riskitöntä markkinakorkoa. Ko. esityksessä osinkoverojärjestelmää myös esitettiin yksinkertaistettavan merkittävästi säätämällä kaikki normaalituoton ylittävät osingot veronalaiseksi pääomatuloksi.

Työryhmien esitykset pienentäisivät tulonmuunnon kannusteita ja leikkaisivat pääosin suurituloisiin kohdistuvan verotuen kokonaismäärää merkittävästi. Ne eivät kuitenkaan poistaisi järjestelmän periaatteellista epäoikeudenmukaisuutta eivätkä lisäisi osinkojen verotuksen progressiivisuutta. Suurimman hyödyn verohuojennuksesta saisivat edelleen varakkaimpien yhtiöiden suurituloiset omistajat, vaikkakin hyöty jäisi nykyistä pienemmäksi. Nykyisen järjestelmän parametrien korjaamiseen perustuvien korjausesihteiden etuna on kuitenkin niiden säätämishelppeus: parametrien muuttaminen olisi lakiteknisesti huomattavasti helpompi tehtävä kuin koko järjestelmän uudelleenrakentaminen. Tästä johtuen ylempänä esiteltyjä korjausesihteitä voidaan pitää hyvinä lyhyen tähtäimen ratkaisuin. Pitkällä tähtäimellä koko osinko- ja pääomatuloverotusta tulisi arvioida laajemmin ja kehittää selkeästi progressiivisempaan suuntaan. Tämä onnistuisi esimerkiksi porrastetulla osinkoverolla, jossa pienimpiin osinkoihin sovellettaisiin matalampaa verokantaa ja suuremmissa osingoissa verotus nousisi selvästi korkeammaksi.